

Euroopa Liidu
Nõukogu

Brüssel, 27. oktoober 2016
(OR. en)

13541/16

LIMITE

WTO 300
SERVICES 28
FDI 23
CDN 24

Institutsioonidevahelised
dokumendid:
2016/0205 (NLE)
2016/0206 (NLE)
2016/0220 (NLE)

MÄRKUS

Saatja:	Nõukogu peasekretariaat
Saaja:	Alaliste esindajate komitee / nõukogu
Eelmise dok nr:	12865/1/16 REV1 WTO 275 SERVICES 24 FDI 20 CDN 19
Teema:	Tõlgendav ühisdokument Kanada ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) kohta

---

Delegatsioonidele edastatakse lisas tõlgendav ühisdokument, et alaliste esindajate komitee selle kinnitaks, pidades silma selle heakskiitmist nõukogu poolt CETA allkirjastamise ajal.

Tõlgendav ühisdokument
Kanada ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vahelise
laiaulatusliku majandus- ja kaubanduslepingu (CETA) kohta

1. Preambul

a) Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada esitavad laiaulatuslikule majandus- ja kaubanduslepingule (CETA) allakirjutamise ajal järgmise tõlgendava ühisdokumendi.

b) CETA sümboliseerib Kanada ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ühist pühendumust vabale ja õiglasele kaubandusele aktiivses ja tulevikku vaatavas ühiskonnas. See on kaasaegne ja uuendusmeelne kaubandusleping, mis aitab ergutada kaubandus- ja majandustegevust, samal ajal edendades ja kaitstes meie ühiseid väärtusi ning seisukohti valitsuse rolli kohta ühiskonnas.

c) CETA loob eurooplastele ja kanadalastele uusi võimalusi kaubanduseks ja investeringuteks, see kajastab ELi ja Kanada suhete tugevust ja sügavust ja samuti meie kõrgelt hinnatud põhiväärtusi. Eriti soovime märkida järgmist:

- integreerumine maailmamajandusse on meie kodanike jaoks õitsengu allikas;
- oleme kindlalt pühendunud vabale ja õiglasele kaubandusele, millest saadav kasu peab levima meie ühiskondade eri osades võimalikult laialdaselt;
- kaubanduse põhieesmärk on suurendada kodanike heaolu, toetades töökohtade loomist ja tekitades jätkusuutliku majanduskasvu;
- Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid tunnistavad, et õigus avalikes huvides reguleerida on oluline, ning nad on seda kõnealuses lepingus kajastanud;
- majandustegevus peab toimuma ametivõimude poolt kindlaks määratud selgete ja läbipaistvate õigusnormide raamistikus.

d) Euroopa Liidul ja selle liikmesriikidel ning Kanadal on seetõttu jätkuvalt võimalik saavutada õiguspäraseid avalikku huvi pakkuvaid poliitikaeesmärke, mida seavad nende demokraatlikud institutsioonid, näiteks sellistes valdkondades nagu rahvatervis, sotsiaalteenused, riiklik haridus, ohutus, keskkonnakaitse, avalik kord, privaatsus ja andmekaitse ning kultuurilise mitmekesisuse edendamine ja kaitse. Peale selle ei vähenda CETA meie standardeid ja õigusnorme, mis on seotud toiduohutuse, tooteohutuse, tarbijakaitse, tervise, keskkonna või töötajate kaitsega. Imporditud kaubad, teenuseosutajad ja investorid peavad jätkuvalt vastama siseriiklikele nõuetele, muu hulgas õigusnormidele. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada kinnitavad taas kord ettevaatusabinõudega seotud lubadusi, mida nad on andnud seoses rahvusvaheliste lepingutega.

e) Käesoleva tõlgendava ühisdokumendiga esitatakse rahvusvaheliste lepingute õiguse Viini konventsiooni artikli 31 tähenduses selge ja üheselt mõistetav seisukoht selle kohta, mida Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid leppisid kokku erinevates CETA sätetes, mille üle on peetud avalikke arutelusid ja millega seoses on avalikkus tõstatanud mureküsimusi, ning esitatakse selle kohta kokku lepitud tõlgendus. Eelkõige käsitletakse selles CETA mõju valitsuste võimele avalikes huvides reguleerida ning samuti investeeringute kaitset ja vaidluste lahendamist, säästvat arengut ning töötaja õigusi ja keskkonnakaitset käsitlevaid sätteid.

2. Õigus reguleerida

CETA jätab Euroopa Liidule ja selle liikmesriikidele ning Kanadale õiguse võtta vastu ja kohaldada oma õigusnorme, mis reguleerivad majandustegevust avalikes huvides, et saavutada õiguspäraseid avalikku huvi pakkuvad poliitikaeesmärgid, näiteks sellistes valdkondades nagu rahvatervise kaitse ja edendamine, sotsiaalteenused, riiklik haridus, ohutus, keskkonnakaitse, avalik kord, sotsiaal- ja tarbijakaitse, privaatsus ja andmekaitse ning kultuurilise mitmekesisuse edendamine ja kaitse.

3. Regulatiivne koostöö

CETA annab Kanadale ning Euroopa Liidule ja selle liikmesriikidele platvormi, et soodustada nende reguleerivate asutuste vahelist koostööd, eesmärgiga saavutada kvaliteetsem reguleerimine ja haldusressursside tõhusam kasutamine. See koostöö on vabatahtlik: reguleerivad asutused võivad vabatahtlikkuse alusel koostööd teha või koostöö tulemusi rakendada, kuid neil ei ole selleks kohustus.

4. Avalikud teenused

- a) Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada kinnitavad ja tunnistavad, et valitsustel on kõigil tasanditel õigus pakkuda teenuseid, mida nad käsivad avalike teenustena, ja toetada nende pakkumist, muu hulgas sellistes valdkondades nagu rahvatervis ja haridus, sotsiaalteenused ja -majutus ning vee kogumine, puhastamine ja jaotamine.
- b) CETA ei takista valitsustel määratleda ja reguleerida nende teenuste avalikes huvides pakkumist. CETA ei nõua valitsustelt ühegi teenuse erastamist ega takista valitsustel laiendada üldsusele pakutavate teenuste valikut.
- c) CETA ei takista valitsustel pakkuda avalikke teenuseid, mida varem pakkusid eraettevõtjatest teenuseosutajad, ega võtta tagasi riigi kontrolli alla teenuseid, mida valitsused olid otsustanud erastada. CETA ei tähenda, et avaliku teenuse osutamise eraettevõtjast teenuseosutajatele lepingu alusel ülesandeks tegemine teeb selle teenuse pöördumatult ärisektori osaks.

5. Sotsiaalkindlustus või kindlustus

Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid võivad reguleerida avalike teenuste osutamist, näiteks sotsiaalkindlustuse ja kindlustuse pakkumist avalikes huvides. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada kinnitavad, et kohustuslikud sotsiaalkindlustus- ja kindlustusskeemid jäetakse lepingust välja artikli 13.2 lõike 5 alusel või vabastatakse lepingu liberaliseerimiskohustustest Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Kanada poolt sotsiaal- ja tervishoiuteenuste kohta tehtud reservatsioonide alusel.

6. Investeeringute kaitse

- a) CETA sisaldab kaasaegseid investeeringuid käsitlevaid norme, mis jätavad valitsustele õiguse avalikes huvides reguleerida, muu hulgas olukorras, kus vastavad õigusnormid mõjutavad välisinvesteeringuid, tagades samas investeeringute kõrgetasemelise kaitse ja nähes ette õiglase ja läbipaistva vaidluste lahendamise viisi. CETA tulemusena ei anta välisinvestoritele soodsamaid tingimusi kui omamaistele investoritele. CETA ei anna eelist kokkuleppega loodava investeerimiskohtu süsteemi kasutamisele. Investorid võivad selle süsteemi kasutamise asemel pöörduda riikide kohtutesse.
- b) CETAs on selgelt öeldud, et valitsused võivad muuta oma õigusakte, olenemata sellest, kas see võib negatiivselt mõjutada investeeringut või investori kasumiootusi. Peale selle on CETAs selgelt öeldud, et investorile tasumisele kuuluva kompensatsiooni määrab objektiivsel viisil kindlaks kohus ja see ei ole suurem kui investori kantud kahju.
- c) CETA sisaldab selgelt määratletud investeeringute kaitse standardeid, muu hulgas sätteid õiglase ja võrdse kohtlemise ning sundvõõrandamise kohta, ja annab vaidlusi lahendavatele kohtutele selged suunised selle kohta, kuidas neid standardeid tuleks kohaldada.
- d) CETA nõuab ettevõtjalt reaalselt majanduslikku sidet Kanada või Euroopa Liidu majandusega, et ettevõtjal oleks õigus kõnealusele lepingule tugineda, ning ei võimalda Kanadas või Euroopa Liidus teise riigi investorite registreeritud varifirmadel esitada nõudeid Kanada või Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide vastu. Euroopa Liit ja Kanada on võtnud kohustuse vaadata õiglase ja võrdse kohtlemise kohustuse sisu regulaarselt läbi, et tagada, et see kajastab nende kavatsusi (sealhulgas käesolevas deklaratsioonis kirjeldatud kavatsusi) ja et seda ei tõlgendataks ulatuslikumalt, kui nad kavandasid.
- e) Selleks et tagada, et kohus austab kõigil juhtudel poolte lepingus sätestatud kavatsust, sisaldab CETA sätteid, mis võimaldavad pooltel esitada siduvaid tõlgendavaid märkuseid. Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on võtnud endale kohustuse neid sätteid kasutada, eesmärgiga vältida CETA igasugust väärtõlgendamist kohtute poolt ja tehtud vigu parandada.

f) CETAs järgitakse traditsioonilistest investeringutega seotud vaidluste lahendamise viisidest oluliselt erinevat lähenemisviisi ning sellega kehtestatakse sõltumatud, erapooletud ja alalised investeerimiskohtud, mis lähtuvad Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Kanada riiklike kohtusüsteemide põhimõtetest, samuti selliste rahvusvaheliste kohtute põhimõtetest nagu Rahvusvaheline Kohus ja Euroopa Inimõiguste Kohus. Seega on nende kohtute liikmed isikud, kellel on sellised kutseoskused, mis on asjaomastes riikides nõutavad kohtunikuametisse määramisel, ning Euroopa Liit ja Kanada määravad nad ametisse kindlaksmääratud ametiajaks. Juhtumeid menetlevad kolm juhuslikkuse alusel valitud liiget. Nendele isikutele on kehtestatud ranged eetikanõuded, et tagada nende sõltumatus ja erapooletus ning huvide konflikti, kallutatuse või kallutatuse mulje puudumine. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada on leppinud kokku alustada viivitamata edasist tööd käitumisjuhendiga kohtute liikmete erapooletuse täiendavaks tagamiseks, nende töö tasustamise meetodi ja ulatusega ning nende valimise menetlusega. Ühiselt on seatud eesmärgiks viia see töö lõpule enne CETA jõustumist.

g) CETA on esimene leping, mis sisaldab apellatsioonimehhanismi, mis võimaldab parandada vigu ja tagada esimese astme kohtu otsuste järjepidevuse.

h) Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid on võtnud kohustuse jälgida kõigi nende investeerimismääruste toimimist, käsitleda õigeaegselt kõiki esile kerkida võivaid puudusi ning uurida võimalusi, kuidas pidevalt parandada nende toimimist.

i) Seetõttu kujutab CETA endast olulist ja radikaalset muutust investeerimismääruste ja vaidluste lahendamise vallas. Sellega luuakse alus mitmepoolseks tegevuseks, et arendada see uus lähenemisviis investeringutega seotud vaidluste lahendamise suhtes edasi mitmepoolseks investeerimisküsimuste kohtuks. EL ja Kanada teevad kiiresti tööd mitmepoolse investeerimiskohtu loomise suunas. See tuleks luua, kui on olemas minimaalne kriitiline hulk osalejaid, ja see peaks koheselt asendama sellised kahepoolsed süsteemid nagu CETAs sätestatud süsteem ning see peaks olema täielikult ühinemiseks avatud igale riigile, kes järgib kõnealuse kohtu aluspõhimõtteid.

7. Kaubandus ja säästev areng

- a) CETA kinnitab veel kord Kanada ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide pikaajalist pühendumist säästvale arengule ning leping on koostatud viisil, mis aitab kaasa kaubanduse panustamisele sellesse eesmärki.
- b) Seetõttu sisaldab CETA ulatuslikke ja siduvaid kohustusi töötajate õiguste ja keskkonna kaitsmiseks. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada peavad ülimalt oluliseks tagada, et CETA saavutab nimetatud valdkondades reaalseid tulemusi, suurendades sellega nii palju kui võimalik töötajatele ja keskkonnale lepingust tulenevat kasu.

8. Töökaitse

- a) CETA seab Kanadale ning Euroopa Liidule ja selle liikmesriikidele kohustuse oma õigusnorme ja tegevuspõhimõtteid täiustada, eesmärgiga tagada kõrgetasemeline töökaitse. CETA näeb ette, et nad ei saa muuta oma tööalaseid õigusakte leebemaks, et edendada kaubandust või meelitada ligi investeringuid ning selle kohustuse mis tahes rikkumise korral saavad valitsused need rikkumised heastada sõltumata sellest, kas need mõjutavad negatiivselt investeringut või investori kasumiootusi. CETA ei mõjuta töötajate õigusi pidada läbirääkimisi kollektiivlepingute üle, neid sõlmida ja jõustada ning viia läbi kollektiivseid aktsioone.
- b) CETA seab Euroopa Liidule ja selle liikmesriikidele ning Kanadale kohustuse ratifitseerida ja tõhusalt rakendada peamisi Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsioone. Kanada on ratifitseerinud seitse peamist konventsiooni ja on algatanud menetluse viimase konventsiooni ratifitseerimiseks (organiseerumisõiguse ja kollektiivse läbirääkimisõiguse kaitse konventsioon, 1949 (nr 98)).

c) CETA loob samuti raamistiku Kanada ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide koostööks vastastikust huvi pakkuvates kaubandusega seotud tööalastes küsimustes, sealhulgas ILO osaluse ja pideva dialoogi kaudu kodanikuühiskonna organisatsioonidega tagamaks seda, et CETA soodustab kaubandust viisil, mis tooks kasu töötajatele ja millega toetatakse töökaitsemeetmeid.

9. Keskkonnakaitse

a) CETA seab Euroopa Liidule ja selle liikmesriikidele ning Kanadale kohustuse tagada kõrgetasemeline keskkonnakaitse ja seda edendada, samuti püüda jätkata vastavate õigusnormide ja tegevuspõhimõtete ning viimaste aluseks oleva kaitsetaseme parandamist.

b) CETA tunnustab selgesõnaliselt Kanada ning Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide õigust kehtestada oma keskkonnaalased prioriteedid, kehtestada oma keskkonnakaitse tase ning võtta vastu või muuta vastavalt oma asjaomaseid õigusnorme ja tegevuspõhimõtteid viisil, milles võetakse arvesse oma rahvusvahelisi kohustusi, sealhulgas selliseid kohustusi, mis on nähtud ette mitmepoolsete keskkonnalepingutega. Samal ajal on Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada CETAs kokku leppinud, et keskkonnakaitse taset ei langetata selleks, et edendada kaubandust või meelitada ligi investeeringuid ning selle kohustuse mis tahes rikkumise korral saavad valitsused need rikkumised heastada sõltumata sellest, kas need mõjutavad negatiivselt investeeringut või investori kasumiootusi.

c) CETA sisaldab metsade, kalanduse ja vesiviljeluse säästva majandamisega seotud kohustusi. Samuti sisaldab see kohustusi teha koostööd vastastikust huvi pakkuvates kaubandusega seotud keskkonnaküsimustes nagu kliimamuutused, kus Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada jagavad tähtsat vastutust Pariisi kokkuleppe rakendamise eest.

10. Läbivaatamine ja konsulteerimine sidusrühmadega

a) Kaubanduse ja säästva arengu, kaubanduse ja töökaitse ning kaubanduse ja keskkonnakaitsega seotud kohustuste suhtes kohaldatakse sihipäraseid ja siduvaid hindamis- ja läbivaatamismehhanisme. Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid pühenduvad täielikult nimetatud mehhanismide tõhusale kasutamisele kogu lepingu kehtivusaja jooksul. Lisaks on neil kohustus alustada nimetatud sätete varajast läbivaatamist, sealhulgas selleks, et CETA kaubanduse ja töökaitse ning kaubanduse ja keskkonnakaitsega seotud sätteid tõhusalt jõustada.

b) Sidusrühmadel, sealhulgas tööandjatel, ametiühingutel, töö- ja äriorganisatsioonidel ning keskkonnarühmitustel on CETA tõhusa rakendamise toetamisel keskne roll. Euroopa Liit ja selle liikmesriigid ning Kanada on kohustatud CETA rakendamise hindamiseks sidusrühmadelt korrapäraselt nõu küsima. Nad toetavad sidusrühmade aktiivset osalemist, sealhulgas CETA kodanikuühiskonna foorumi loomise kaudu.

11. Vesi

CETA ei kohusta Kanadat ega Euroopa Liitu ja selle liikmesriike lubama vee kaubanduslikku kasutamist, kui nad seda ei soovi. CETAGA jääb neile täielikult alles õigus ise otsustada, kuidas veeallikaid kasutada ja kaitsta. Lisaks ei takista CETA tühistamast otsuseid, millega antakse luba vett kaubanduslikult kasutada.

12. Riigihanked

CETA säilitab Euroopa Liidu ja selle liikmesriikide ning Kanada hankijate õiguse kasutada kooskõlas oma siseriikliku õigusega riigihangetes keskkonnavalaseid, sotsiaalseid ja tööga seotud kriteeriume, näiteks kohustust järgida kollektiivlepinguid ning neid sõlmida. Kanada ning Euroopa Liit ja selle liikmesriigid saavad nimetatud kriteeriume oma riigihangetes kasutada viisil, mis ei ole diskrimineeriv ega tekita tarbetuid tõkkeid rahvusvahelisele kaubandusele. Sama praktikat saavad nad jätkata ka CETA raames.

13. Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate kasu

CETA toob ka kasu väikestele ja keskmise suurusega ettevõtjatele (VKEdele), kelle püsivaks väljakutseks on püüda täita klientide nõudeid kulude osas. CETA käsitleb seda küsimust, lubades eksportida tollimaksuvabalt praktiliselt kõiki tööstuskaupu; vähendades menetlemise aega piiril ja muutes kaupade liikumise odavamaks, kiiremaks, prognoositavamaks ja tõhusamaks; vähendades regulatiivseid takistusi, eelkõige nähes ette võimaluse lasta oma tooteid testida ja sertifitseerida Kanada standardite järgi ELis ja vastupidi; hõlbustades teenuseosutajate liikumist, näiteks lepinguliste teenuseosutajate, sõltumatute spetsialistide ja lühiajalisel ärivisiidil olevate isikute puhul, nii et VKEde jaoks on lihtsam klientidega kohtuda ja pakkuda müügijärgset teenindust; ja oluliselt laiendades juurdepääsu riigihankevõimalustele VKEde jaoks riiklikul, piirkondlikul ja kohaliku omavalitsuse tasandil. Väikepõllumajandustootjad saavad samuti kasu hõlpsamast juurdepääsust turgudele ja paremad müügi võimalused, sealhulgas erilise kvaliteediga toodete puhul.

14. Kanada põlisrahvaste eelisõigused

Kanada lisas CETAsse erandid, et tagada endale võimalus võtta meetmeid põlisrahvaste õiguste ja eelisõiguste kaitsmiseks. Kanada on võtnud endale kohustuse suhelda aktiivselt põliskogukonna partneritega tagamaks, et käimasoleva CETA rakendamise jooksul oleksid nende huvid jätkuvalt kajastatud.

Vastavustabel – CETA tekstis osutatud tõlgendav ühisdokument

Käesoleva tabeli eesmärk on aidata tõlgendada CETA teksti, seostades selles vahendis esitatud poolte kavatsuse CETA asjakohaste sätetega. Allpool esitatud viidete loetelu peaks olema võimalikult täielik, kuid see ei ole ammendav.

Tõlgendava ühisdokumendi põhjendus	Viide CETA tekstile
1. Preambul Punkti 1 alapunktid c ja d	CETA preambul, artikkel 5.4, artikkel 6.1.5, artikkel 21.2.1, artikkel 21.2.2, artikkel 22.1, artikkel 23.3, artikkel 23.4, artikkel 24.3, artikkel 24.4, artikkel 24.5 ja artikkel 28.3
2. Õigus reguleerida	CETA preambul, artikkel 5.4, artikkel 6.1.5, artikkel 8.9, lisa 8A, artikkel 21.2.1, artikkel 21.2.2, artikkel 22.1, artikkel 23.3, artikkel 23.4, artikkel 24.3, artikkel 24.4, artikkel 24.5 ja artikkel 28.3
3. Regulatiivne koostöö	Artikkel 21.2.6
4. Avalikud teenused	Artikli 8.2.2 punkt b, artikkel 8.9, artikkel 8.15, artikli 9.2.2 punktid a, b, f ja g, artikkel 9.7, artikkel 13.2.5, artikkel 13.10, artikkel 13.16, artikkel 13.17, artikkel 28.3, lisa I ja II reservatsioonid
5. Sotsiaalkindlustus või kindlustus	Artikkel 13.2.5, artikkel 13.10, artikkel 28.3, lisa I ja II reservatsioonid
6. Investeeringute kaitse Punkti 6 alapunkt a Punkti 6 alapunkt b Punkti 6 alapunkt c Punkti 6 alapunkt d Punkti 6 alapunkt e Punkti 6 alapunkt f Punkti 6 alapunkt g Punkti 6 alapunkt h Punkti 6 alapunkt i	Preambul, artikli 8.2.2 punkt b, artikkel 8.36, artikkel 8.6, artikkel 8.9, lisa 8A, artikli 8.22.1 punktid f ja g ning artikkel 28.3 Artikkel 8.9.1, 8.12, lisa 8A ja artikkel 8.39.3 Artikkel 8.9, artikkel 8.10, artikkel 8.11, artikkel 8.12 ja lisa 8A Artikkel 8.1 ja artikkel 8.18.3, Artikkel 8.31.3 Artikkel 8.27, artikkel 8.28, artikkel 8.30 ja artikkel 8.44 Artikkel 8.28 Artikkel 8.31.3 ja 8.44.3 Artikkel 8.29
Punkti 7 alapunkt b Kaubandus ja säästev areng	Artikkel 22.1, peatükid 23 ja 24
8. Töökaitse Punkti 8 alapunkt a Punkti 8 alapunkt b Punkti 8 alapunkt c	Artikkel 23.2, artikkel 23.3.1, artikkel 23.4.2 ja artikkel 23.4.3 Artikkel 23.3.4 Artikkel 23.7 ja artikkel 23.8

9. Keskkonnakaitse Punkti 9 alapunkt a Punkti 9 alapunkt b Punkti 9 alapunkt c	Artikkel 24.3 Artikkel 24.3 ja artikkel 24.5 Artikkel 24.10, artikkel 24.11 ja artikkel 24.12
10. Lävivaatamine ja konsulteerimine sidusrühmadega Punkti 10 alapunkt a Punkti 10 alapunkt b	Artikkel 22.3.3, artikkel 22.4, artikkel 23.8, artikkel 23.9, artikkel 23.10 ja artikkel 23.11 Artikkel 22.1.3, artikkel 22.4.3, artikkel 22.4.4, artikkel 23.6, artikkel 23.8.4, artikkel 24.13, artikkel 24.14, artikkel 24.15, artikkel 24.16 ja artikkel 24.7
11. Vesi	Artikkel 1.9
12. Riigihanked	Artikkel 19.9.6 ja artikkel 19.3.2
13. VKEde kasu	Lisa 2-A, peatükk 4, peatükk 6, peatükk 19, peatüki 20 alajaotus C
14. Kanada põlisrahvaste eelisõigused	Artikkel 12.2.2 ja asjaomased Kanada reservatsioonid

---